

Natgeóék - földön és vízen

2011 november 10. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Sarki medvék – vékony jégen, Vadvízország, a természet országútjai – a legtöbb ember a National Geographic Channel természetfilmjeit keresi és kedveli, nem a történelmi ismeretterjesztő adásait.

Mi tagadás, e sorok írója is így van ezzel, és nem is csak azért, mert szívesebben időzik bájos medvebocsok,

---

elegáns tigriskirályn?k és különös erszényes ördögök televíziós társaságában, hanem mert a történelmi ismeretterjesztésnek más formáit szokta meg, mint amilyeneket az országszerte csak Natgeónak becézett tévétársaság el?nyben részesít. Natgeóék ugyanis – a gyengébbek kedvéért? – még akkor is megrendezik a bemutatni kívánt történelmi eseményeket, ha mérhetetlen mennyiség? hiteles dokumentum van a birtokukban. A korh? kosztümökbe bújtatott segédszínészek segítségével megidézett história azonban nemhogy nem vonzza a néz?közönséget, de gyakran inkább eltereli a figyelmüket a lényegr?l. Félreértéseket és téveszméket csíhol, az ismeretterjesztés tárgyszer?ségét kérd?jelezi meg. Tudásunk ily módon nem hogy nem gazdagodik, hanem csak csorbul, sekélyesedik.

November eleje óta fut a magyarországi National Geographic Channel m?során az a négyrészes sorozat, a Háború az Atlanti-óceánon cím? produkció, amelyik a II. világháború oly kevésbé ismert fejezetét mutatja be. Azokat a tenger mélyén és a víz felszínén folytatott csatákat, amelyeknek a veszteségeit felmérni is lehetetlen. A négyórányi összeállításban történészek elemzik, túlél?k és szemtanúk beszélnek el azokat a rettenetes összeütközéseket, amelyeket a német hadihajók – tenger alatti „farkasfalkák”, U-boatok – vívtak azokkal a kereskedelmihajó-konvojokkal, amelyek hadihajók kíséretében szállították a Hitlernek Nyugat-Európában egyedül ellenálló angoloknak a túléléshez, de a harc folytatásához is nélkülözhetetlen muníciót. Fegyvert, üzemanyagot, talán élelmiszert is...

A korabeli német hadvezetés logikája szerint Nagy-Britannia ellenállása csak akkor törhet? le, ha az amerikai kontinens irányából, Kanadából és az Egyesült Államokból tengeri szállítmányként érke?, létfontosságú utánpótlás nem ér célba. Ezért azután – noha Hitlert els?sorban a szárazföldi háború érdekelt, a tengeri küzdelmet amolyan szükséges mellékakcióként könyvelte el – a németek csataterre változtatták az Atlanti-óceánt. A brit haditengerészet, „a préda”, hogy a harcot állni tudja a német túler?vel szemben, fantasztikus technológiai fejlesztésbe kezdett; olyan radar- és fényszórórendszert fejlesztett ki, amely a német tengeralattjárók felderítésére és megvilágítására kiválóan alkalmas volt.

A hadiszerecsénye is a kezükre játszott: amikor a világ legjobban felszerelt hadihajóját, a Bismarckot kil?tték, a maradványaiból olyan titkosító gépet tudtak kimenteni, az Enigmát, aminek a segítségével voltaképpen a németek minden kódolt haditervét értelmezni lehetett. A történészek azt állítják, ez a „zsákmány” legalább két esztendővel megrövidítette a II. világháborút. A német hadvezetés az árulót keresi, aki a titkaikat kibeszéli, s biztos, ami biztos, ?k is fantasztikus technológiai fejlesztésbe kezdenek. Hitler meg Karl Dönitz tengernagyot teszi meg a német haditengerészet f?parancsnokává.

Az 1891 és 1980 között élt Dönitz roppant tehetséges ember lehetett. Soha nem volt a nemzetiszocialista párt tagja, mégis magas posztokra jutott. Hitler öngyilkosságát követ?en huszonvalahány napig ? volt Németország

elnöke. Azt azonban már nem adta meg a sors neki – nem úgy, mint kedves beosztottjának, Reinhard Hardegennek –, hogy az Atlanti-óceánon folytatott háborúról szóló televíziós összeállításban személyesen is megszólaljon. Nagy kérdés persze, hogy mit tudott volna – mondjuk – az 1943-as esztendő?l mondani, amikor több német tengeralattjáró cirkált az Atlanti-óceán mélyén, nem is igazán messze Amerika partjaitól, mint valaha. ? is mosolyogva sztorizott volna, mint Hardegen, aki mint az egyik német U-boat kapitánya 22 hajót süllyesztett el, és körülbelül 116 ezer tonna súlyú rakományt semmisített meg? (Egyébként pedig a háború végén a britek hadifoglya lett, 1946-ban tért vissza a szül?városába, Brémába, amelynek aztán harminckét éven át volt a kereszténydemokrata parlamenti képvisel?je.)

A november folyamán oly gyakran vetített négyrészes sorozat készít?i mindenesetre Dönitzet is „képbe hozták”, a szikár színésznek, aki a tengernagyot megjelenítette, azt kellett eljátszania, hogy a f?parancsnok a német veszteségek hírére, lehajtott fejjel miként töprenkedett, tengermélyi farkasfalkájának harci sikerei után hogyan koccintgatott. Vörösborral, meghatóan fiatal fiúk társaságában. Mindig ugyanazoknak a meghatóan fiatal fiúknak a meghitt körében...

Nem tudom, hogy ezzel az oly gyakran ismételt jelenettel mit akartak a film készít?i a néz? tudomására hozni. De azt igen, hogy az ilyen és ezekhez hasonló bejátszásokkal voltaképpen semmit sem mondtak el. Nem úgy, mint a mindkét oldalról szóra bírt, angol, amerikai és német katonák, Eric Brown, Peter Petersen, Ken Ramsden, Molnár József (!) és társaik. „Emberségr?l példát, vitészegr?l formát / mindeneknek ?k adnak”. Elbeszélik, hogy mentették ki a tengerb?l azokat a matrózokat, állítólagos ellenségeiket, akik a találatot kapott hajókról ment?csónakokban menekültek. Még ma is bánják, hogy – például a Bismarck mintegy 2200 f?s legénységéb?l mindössze 82 fiút tudtak a hajójukra venni. Az egyiket a sebészeik egész éjjel operálták, mégsem tudták az életét megmenteni. Másnap reggel tengerészhez méltó temetésen búcsúztatták, német lobogó alatt. A gyászdalt szájharmonikán fújta az egyik bajtársa... Ember volt, még ha német is – mondja, aki a történetet a National Geographic Channel kamerái el?tt felidézte.

Igen, az Atlanti-óceánon folytatott világháborút ezek az egyszer?, nemegyszer botladozó szavakkal el?adott visszaemlékezések tudják a leghitelesebben megörökíteni. Ha háttérként korabeli filmhíradórészleteket is kap a néz?, régi fényképeket arról a nemzedékr?l, amelyiknek az ifjúságát törte ketté a háború, teljes lesz a kép: íme, ilyen a háború. Véres, mocskos, tékozló és ostoba. Kosztolányi Dezs?vel szólva: okulhatunk „mindannyian e példán”. Még ha kicsit hibás is e példa, s a természetfilmjeiért szeretett National Geographic Channel szállítja,

akkor is.

mno.hu- L?csei Gabriella

Ajánló